

KÜLÖNFÉLÉK.

A KIRÁLY AJÁNDÉKA.

Kedves báró Bánffy!

Óhajtván, hogy magyar székes fővárosomnak erre alkalmas terei oly kisebb méretű szoborművekkel látassanak el, melyek midőn a várost diszítik, egyszersmind a mult idők azon kiváló alakjainak emléket örökítik meg, kik a nemzeti élet különböző terein kitűntek, udvartartásom költségeinek terhére több évre terjedő beosztással megfelelő összegeket engedélyezek arra a célra, hogy

a keresztény vallásért vértanuságot szenvedett *Szent Gellért* csanádi püspököt, — a hitbuzgó *Pázmány Péter* esztergomi érseket, — *Bocskay István* és *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelmeket, — *Hunyady János* és *Zrinyi Miklós* a haza és a kereszténység hős bajnokait, — *Pálffy János gróf*, Magyarországnak a trón védelmében nagy érdemeket szerzett főhadparancsnokát, — a honfoglalás történetét író *Béla király névtelen jegyzőjét*, — *Verböczy István*, Magyarország nagyhirű jogtudósát és annak népszerű lantosát, *Tinódy Sebestyént* ábrázoló szobrok készíttessenek és megbízom Önt ezen elhatározásomnak végrehajtásával.

Budapest, 1897. szeptember 25.

Ferencz József s. k.

Báró Bánffy s. k.

EGYHÁZI FŐTANÁCSUNK oct. 24., 25., 26. napjain tartotta meg évi gyűlését. A főtanácson a püspök mellett jelen volt az egyháznak mindkét főgondnoka, Dániel Gábor és báró P. Horváth Kálmán. A körüli és isk. felügyelő gondnokok közül megjelentek: Hajós János, Szentiványi Gyula. Kozma Ferencz gondnokok, az esperesek pedig csaknem teljes számban. A főt. püspök úr bejelentette az „Ezredévi alap“ mostani állását. A gyűlés ezt örömmel vette tudomásul s a püspök urat gyűjtésre továbbra is felkérte és megbizta, mire hitrokonink figyelmét felhívjuk. A megnyitó beszédet és a jelentéseket jövő fűzetben közöljük. A főtanács tagjai ebédre a gyűlés első napján Mélt. és főt. Ferencz József püspök úrnak, második napján pedig Mélt. báró P. Horváth Kálmán főgondnoknak voltak vendégei.

UNITÁRIUS THEOL. TANULÓK AZ EGYETEMEN. Dr. Wlassics Gyula, vallás és közokt. ügyi minister az unitárius papnövédeknek megengedte, hogy a kolozsvári tud. egyetem bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi karán, féléveik teljes beszámítására való jogosultsággal rendes hallgatókúl olykép íratkozhassanak bé, hogy a tanul-

mányi szabályzattól eltérőleg csak heti 10 óra hallgatására kötelezessenek s az egyetemi hallgatókat megillető összes jogokban és kedvezményekben részesedjenek — az ösztöndíjak elnyerésére való jogosultságot kivéve. Az unitárius theologusok az egyetemi tanfolyamnak a fennebbiek szerinti való elvégzése után külön ministeri engedély nélkül bölcsészetdoctori szigorlatra bocsáttathatnak. Tehát ugyanazon jogot adta meg a kolozsvári egyetemen az unitárius papnövendékeknek is a minister, mit a ref. és r. kath-nak megadott. E teljesen igazságos eljárásért a ministert részünkről a legnagyobb köszönet és elismerés illeti. Dr. Wlassics Gyula ebben az esetben is megmutatta, hogy eljárásaiban a valódi szabadelvűség irányítja. Most theologusainkon a sor, hogy a miniszternek e kedvezményét úgy használják fel, a hogy az az egyház érdekében is kívánatos, hogy minél magasabb és szélesebbkörű műveltséget szerezzenek.

ALBERT JÁNOS tordai unitárius pap, a kitűnő imairó 53 évi papi és tanári szolgálata után nyugalomba vonult. Jól kiérdemelt nyugalom. Hű volt mindig a rábizottakban és állásának kiváló tulajdonságaival disze volt, az ifjúságnak, melyet tanított, világító fénye és lelkesítő példája. Híveinek igaz szeretete és becsülése fogja mindig kísérni, s mindazoknak a tisztelete, a kik őt ismerik. Az egyházközség jegyzőkönyvileg fejezte ki elismerését elévülhetetlen érdemei iránt. Az „Aranys Vidék“ cz. lap pedig ez alkalomból egy lelkes költeményben szólt hozzá, melyet itt közlünk.

A mi papunkhoz.

— Tiszt. Albert János papságáról való lemondása alkalmából.

Küzdvé, törve föl . . . föl a magasba
A hol tiszta, megszentelt a lég.
Hol az eszmék s ideák világa,
Melytől deris lesz a föld s az ég: —
Ifjú korodnak is ez volt vágya,
Lelkedet röpitvén tündér szárnya.

S látál aztán csodás szép vidéket —
Bevonván azt többszörös búbáj —
Hallgatál ott tündéri regéket,
Melytől a *vágy akarattá vál'* . . .
Lelked folyton nyert az erejében,
Gazdagodván hitben és erényben.

S megérkezvén az Élet úljához,
Honnán a czél már úgy integet,
Hová, mint a sugárt a virághoz
Egy égi lény: a *hitünk* vezet:
Téged is „papunk“ szent égi szózat
Hitterjesztő pálya felé vonzatt.

Hitterjesztő szen'elt hivatásod
Ide hoztak hozzánk jó öreg,
Ifjúkori szép álomlátásod
E helyen hogy valósulna meg . . .
Itt küzdesz te több mint ötven éve,
— — S mért kell ennek megszakadni végre!

Mikor jöttél tűz hevité lelked —
 Fiatal szív perzselő heve;
 Szikla-kemény, erős volt a kebled,
 Hol a kétely tanyát nem lele,
 . . . Sokszor által egyedül a gáton,
 Hittel győzve mindig a viszályon.

Oh mily deli volt akkor a sudar,
 Viruló lomb és virág azon.
 A sors akkor még nem vala fukar.
 Ontott arra fényt is gazdagon:
 Fiatal szív hő szerelmi álma
 Egy hajnalon szép valóra válva.

S most mikor mésszsz: bár hevit a szent tűz,
 — Mert a parázst hamú nem fedé —
 Égi tündér játékot már nem üz,
 Lelked álmit sorsod elvevé.
 Szőke fürtid már deressé válván,
 Őszi idő — télre alkonyulván.

Oh bizony halom lehet az emlék,
 Mely lelkedben el van téve jól;
 Ragyogván belőlük olykor a dicsősség,
 Ha azokról a hír-szája szól;
 Mert ezek *szép tények* hírhozója —
 Lehullván rolluk a *múlt* homokja.

Oh bizony gazdag kertje Multadnak,
 — Hová lelked kéjelegni jár,
 Hová hogyha gondolatid jutnak,
 Vidám lesz, mint légben a madár,
 Mert a múlt csak érdemidet zengi,
 Ki hazadért annyit tudál tenni.

Kedves „papunk“ ne hidd tehát rollunk,
 Hogy a szívünk hozzád hűtelen;
 Hogy félszázad alatt megváltoztunk . . .
 Szívünk mindig csak tied leszen.
 . . . S változzék bár az életnek árja —
 Emléked nem mossa el hulláma.

Nagy Albert.

A TORDAI EGYHÁZKÖZSÉG papjává a Főt. püspök úr Végh Mihály lelkészt nevezte ki, a ki eddig a ravai népes gyülekezetben működött. A kinevezett lelkész új állomását nov. hónapban fogja elfoglalni.

SZILÁGYI SÁNDOR JUBILEUMA. Per aspera ad astra! mondhatnók a régiekkel, midőn e nagy emberünk kitüntetéséről értesülünk. Szilágyi Sándornak, a magyar történetírás hivatott vezérének, számos tisztelői kegyeletos ünnepet rendeztek születése 70-ik évfordulója alkalmából a budapesti egyetemi könyvtár dísztermében. Megjelentek a történelmi társulat, tudományos akadémia és egyetem, cultusministerium s számos tudományos társulat képviselői s szép és lelkes üdvözlő beszédek kíséretében adták át az ünnepeltnek a tiszteletére vert arany, ezüst és bronz emlékérmeket. Mi is szívünk szerint csatlakozzunk az üdvözlő szerencsekívánók nem kicsiny seregéhez s kívánjuk, hogy a gondviselés történetíróink Nestorát és a modern magyar történettudo-

mány egyik nagyérdemű alapvetőjét, lelkes munkását, az ifjabb történetirői nemzedék lelkes buzdítóját és valóban atyai pártfogóját, a haza és tudomány javára minél számosabb évekig éltesse.

ÚJ FELÜGYELŐ GONDNOKOK. Közelebbről az aranyos-tordai egyházkörben, a Maroskörben és székelykereszturiban új felügyelő gondnokokat választottak. Az aranyosiban *Székely Miklóst*, a marosiban *Csongvay Lajost*, a székelykereszturiban pedig *Gálfy Kálmánt* és *dr. Demeter Lőrinczet*. A felügyelő gondnoki tisztet a legnehezebb időben állították fel az egyházban, mikor a jezsuita befolyásnak nemcsak engedett az államhatalom, hanem a mikor úgy kívántatott, közegeivel, fegyveres erejével segítségükre volt az unitáriusok üldözésében. Sok egyházközségünk köszöni annak fenmaradását, hogy a kiket a közbizalom a felügyelő gondnoki tisztbe helyezett, derékül állották meg helyüket. Bölcseségük elhárított nem egy veszélyt és a mit elhárítani nem tudott, azzal megküzdteni volt hiterejük és bátorságuk. Kétségtelenül ma más idöket élünk, mint a nyilvános üldözés ama sanyarú napjai. De a felügyelő gondnokok elhivatása azért nem kisebb. Különösen szükséges, hogy a külső dolgokban való buzgólkodás mellett, meglegyen a lelkiekben való buzgóság. A népre mindig nagy hatással volt és fog lenni, ha a körében élő tekintélyes, mívelt embert jó példával látja előljárni. Erre szükség van azért is, mert a józan vallásosságot fentartani és megóvni kétszeres kötelesség, mikor a vallásos életnek annyi fattyú hajtása van, mikor a vallás helyét sok helyen a vallásoskodás foglalja el.

A most választott gondnokok történelmi multú családokból származnak, a kiknek tagjai közül nem egy kitünt az egyházért való buzgó munkálkodásával. Társadalmi állásuk, míveltségük, jó hajlamaik kezesség arra, hogy éppen oly jelesül teljesítik ez idő követelte komoly feladatokat és erkölcsi kötelességeket, mint a hogy teljesítették elődeik a maguk idejében az övéiket és bizonyágot tesznek amaz intézmény életrevalóságáról, melynek méltóságába a közbizalom kitüntető módon elhívta s melyben örömmel üdvözljük.

A BERDEPER JELEN ÁLLÁSA. A Berde hagyatéki ügyről, melynél az unitárius vallásközönség védelmét Molnár Sándor joggyász teljesíti, a következőket közölhetjük:

Néhai Berde Mózsa végrendeletének érvényessége kérdésében a kolozsvári királyi törvényszék, mint eljáró bíróság, meghozta ítéletét, kimondván a megtámadó felperesek keresetének elutasításával azt, hogy néh. Berde Mózsnak 1888-ik év szeptember 10-én kelt végrendelete jogérvényben fenntartatik, az elleníratban visszkeresetileg érvényesíteni kért 1881. évi martius 19-én kelt végrendelet elbírálása pedig a később kelt végrendeletnek érvényben tartása után mellőztetik; egyszersmind megtámadó felperesek a költségen is elmarasztaltattak. Az alaposan, nagy szakértelemmel és tudással megindokolt ítélet szerint az első bíróság a legszélesebb körű bizonyítási eljárás bevezetése és keresztülvitele után kimerítő tanúvallomások és szakvélemények alapján állapította meg a végrendelet érvényességét. A

tanúvallomások a támadó félnek feltevéseik és állításaik bizonyítására támpontot nem nyújtottak; a szakértők véleményei pedig a végrendelet érvényét feltétlen megerősítették. Az egyh. főhatóság nagy megnyugvással vette az eddig elért eredményt. Az ügy a megtámadó felperesek felebbezése következtében a kolozsvári királyi ítélő táblánál elintézés alatt van, remélni lehet, hogy ez évben itt is érdeemes ítéletet hoznak.

GYÁSZHIREK. *De Gerando Atilla* 51 éves korában Pálfalván hosszas szenvedés után megszűnt élni. Egy kiváló műveltségű főúr szállt benne sirba. Neve ismert volt a magyar és francia sajtóban. Magyarúl írt útleírásai a »Vasárnapi Ujság“-ban jelentek meg, a francia lapokban pedig Magyarországról írt ismertetéseket. Testvére volt *De Gerando Antonina* írónőnek, a kolozsvári állami felsőbb leányiskola igazgatójának. Házasságából, melyet gróf Teleki Irénnel kötött, Felix kiskorú fia maradt hátra. — Borbély Sámuel, a székelykereszturi áll. tanítóképezde igazgatóját és családját a legérzékenyebb csapás érte. *Polka* leánya, Borbát Dani ügyvéd neje oct. 5 én elhunyt örökre. A kedves ifjú nő halálát nagyszámú rokonság és számos ismerős őszinte részvéttel fájlalják.

ARANYKÖNYV.

Homoródszentpáli adakozások.

II.

Imre Sándor és László Rebeka házastársak a közelebbi években két szép gyermeküket elvesztvén, annak emlékéért „Imre Sándor és Jakab“ című alapítványt örökítették meg, e végből 139 frt, 52 kr., letettek alapul kepeváltságra, melyből annak idején képét szabad csak megváltani és első sorban az ök ivadékaiké, 10°/_o-a a kamatoknak örökre az alaphoz csatolandó. — Sándor Ferencz és Kovács Juliánna szintén ily czélú és rendeltetésű alapítványt tettek, három szép leányuk emlékére „Mária, Ráchel és Eszter“ alap czímen és kötelezték magukat, hogy e végből 10 év alatt 100 frtot fizetnek, a miből már 40 frt le is van fizetve. A közelebbi mult években, keletkeztek még a következő alapítványok: a. „Sándor Péter és Dimén Mária alap“ eklésiai közszükségekre, értéke 25 frt. b. „Tóth és Benkő alap“ felerészben eklésiai szükségekre, fele részben „Keresztes Ferencz ap.“ czímen kepeváltságra, értéke 153 frt. c. Dimén Lajos és Dimén Ráchel alap“ kepeváltságra, értéke 16 frt. d. „Török József alap“ kepeváltságra, értéke 8 frt. e. „Szabad székely és felszabadult atyafiak alapítványa“ czímen e nemben való férfiak 85 frt, alapítványt tettek kepeváltságra. f. „Dimén József és Benke Rozsália alap“ kepeváltságra, értéke 5 frt. Az alapítók nevei a czímen benne vannak, kivéve a b. alattit kiknek nevei Tóth Ferencz és Benkő Zuzsanna, az innen közelebbről kihalt mesteri házaspár.

Nevezett alapítók ezen elismerésre méltó örök életű adományaikért, melyeknek szaporodására a 10°/_o kamatjövedelem van kikötve, fogadják az egyház halás köszönetét.

H.-Szentpál, 1897. oct.

EGYED FERENCZ,
lelkész.

Adakozások a Sepsi-Szent-Györgyön építendő unitárius templom alapra.
Barabás Elek hitrokonunk gyűjtőívén.

(Második közlemény.)

Torda-Túr: Halmágyi Károly, Csipkés Viktor 50—50 kr., Kovács Sámuel 20 kr., Kolozsvári Árpád 50 kr., Nagy Lőrincz 30 kr., Nagy Sándorné 50 kr., Gerendi István 10 kr., Ferencz Józsefné; Marinka János, Rusz Simon, Nagy Józsefné özv., Kósa János Jánosé, Nagy Ferencz 20—20 kr., özv. Tarsoly Kálmánné 50 kr., Pusztai Aladárné 40 kr., összesen: 4 frt, 70 kr. Szind: Bors Albert id. 1 frt, Bors Albert ifj. 15 kr., Bors Mihály 10 kr., Gálffy Zsigmond, Tóth Sándor 20—20 kr., Jobbágy Mózes 30 kr., Borsai Elek 50 kr., Gazda István, Módy Mihály, Fosztó Elek 1—1 frt, Gálfalvi Ferencz 30 kr., Fodor Albert 50 kr., Szathmári Mózes 20 kr., összesen 6 frt, 45 kr. Torda: Mezei István 1 frt, Csipkés Ödön, Bardocz László, Király József 50—50 kr., Székely Miklós 50 kr., Derzsi Sándor 20 kr., Horváth Józsefné 50 kr., olvashatlan 20 kr., Székely János tanár 50 kr., Csegezi Mihály 1 frt, Székely József 40 kr., Csongvai Béla, Bardocz Ferencz, Adorján Domokos 50—50 kr., Czákó László 1 frt, Debreczeni 20 kr., Székely László, Nagy Olivér, Barla Domokos, Borbély Máté 50—50 kr., N. N. 30 kr., Borbély Gyula, olvashatlan, N. N. 20—20 kr., Földváry József, Borbély György, Lugosy Boldizár 20—20 kr., Nagy Balázs, M. Márton 50—50 kr., özv. Ambrus Miklósné, 1 frt, özv. Győrffy Józsefné 10 kr., Csongvay Domokos 50 kr., Weress Ferencz 1 frt, özv. Májai Istvánné 50 kr., Varga Dénes 1 frt, Dr. Gálffy Gyuláné, Fodor László 50—50 kr., Szathmári Gergely 10 kr., Sipos András 40 kr., Derzsi Árpád, Egy római katolikus 20—20 kr., Kleinhempel J. 30 kr., Kondert Mózes 1 frt, Törös János, Alnásy Károly 50—50 kr., Szigeti Péter 20 kr., özv. Fodor Mózesné, Zalányi Sámuel 50—50 kr., Zalányi Dávid 20 kr., Bernád Antal 50 kr., Kovrig